

Eläytymismenetelmän käyttö aineistonkeruussa tutkittaessa sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä ja asennetta digitaaliseen oppimiseen

ARI HAARANEN

TtT, yliopistonlehtori

Itä-Suomen yliopisto

Hoitotieteen laitos

MILLA KANTOLA

TtM, opettaja

JUHA PAJARI

TtM, väitöskirjatutkija, yliopisto-opettaja

Itä-Suomen yliopisto

Hoitotieteen laitos

TIIVISTELMÄ

Artikkelin tarkoituksena on kuvata eläytymismenetelmän passiivisen muodon käyttöä yhden hoitotieteellisen tutkimuksen aineistonkeruussa. Artikkelin perustuu aiempaan tutkimustietoon eläytymismenetelmästä ja hoitotieteelliseen tutkimukseen, jossa menetelmän avulla kuvattiin sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä ja asennetta digitaaliseen oppimiseen.

Tutkimuksen aineisto kerättiin ammattikorkeakoulun ensimmäisen ja toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijoilta (n=30) eläytymismenetelmän kahdella eri kehyskertomuksella. Vastauksina saatiin 15 kertomusta molempiin kehyskertomuksiin. Aineisto analysoitiin temaattisella analyysillä.

Eläytymismenetelmä soveltui pääosin hyvin tutkittaessa sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä ja asennetta digitaaliseen oppimiseen. Kaksi eri kehyskertomusta tuotti selkeää muuntelua tyytyväisyyden kuvaamiseen. Opiskelijoiden asenne vaikutti heidän vastauksiinsa ja kehyskertomukseen eläytymiseen. Eläytymismenetelmää voidaan hyödyntää hoitotieteessä terveyden ja terveystyöskäytännön tutkimiseen, terveysalan koulutuksen opiskelijoiden ja opettajien asenteiden ja näkemysten tutkimiseen sekä terveystalouden ja koulutusjärjestelmien muutosten tarkasteluun ja tulevaisuuden ennakkointiin.

ABSTRACT

The use of the method of empathy-based stories in data collection to study the satisfaction and attitude of nursing students towards digital learning

Ari Haaranen, PhD, University lecturer

Milla Kantola, MSc, Nurse teacher

Juha Pajari, MSc, Doctoral student,

University teacher

The purpose of this article is to describe the use of the passive form of the method of empathy-based stories in the data collection of one study in nursing science. This article is based on previous studies of the method and the study in nursing science, which described satisfaction and attitude of nursing students towards digital learning.

The data was collected from the first- and second-year nursing students (n=30) by using method of empathy-based stories and two different frame story versions. The data involved 15 stories for both frame stories. Thematic analysis was used to analyze the data.

The method of empathy-based stories was mainly suitable in studying satisfaction and attitude of the nursing students towards digital learning. Two frame stories produced variation to the description of satisfaction. The attitude of nursing students affected their answers and empathies for frame story.

The method of empathy-based stories can be utilized in nursing science, for example in stud-

Saapunut 31.03.2022

Hyväksytty julkaistavaksi 10.01.2023

Avainsanat: asenteet, digitalisaatio, eläytymismenetelmä, oppiminen, tutkimusmenetelmät, tyytyväisyys

ying health and health behavior, studying the attitudes and views of nursing students and teachers in nursing education, studying changes in health services and education systems and the anticipation of the future.

Key words: attitudes, data collection, digitalization, learning, method of empathy-based stories, research methodology, satisfaction

Mitä tutkimusaiheesta jo tiedetään?

- Eläytymismenetelmä on laadullinen aineistonkeruumenetelmä, jossa osallistuja kirjoittaa kuvitteellisen kertomuksen kehyskertomukseen pohjautuen.
- Menetelmä on kehitetty 1970-luvulla Yhdysvalloissa ja on vakiintunut erityisesti suomalaisten käyttämäksi menetelmäksi viimeisten vuosikymmenien aikana.
- Eläytymismenetelmän perusideana on saada tietoa, miten varioitava muuttuja vaikuttaa tutkittavaan asiaan.

Mitä uutta tietoa artikkeli tuo?

- Artikkelissa kuvataan eläytymismenetelmää aineistonkeruumenetelmänä ja sen hyödyntämistä hoitotieteellisessä tutkimuksessa.
- Eläytymismenetelmä on käyttökelpoinen hoitotieteellisiin tutkimuksiin tutkittaessa opiskelijoiden taustalla olevia arvoja ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä, sillä kehyskertomukset mahdollistavat aiheen monipuolisen varioinnin ja siten paljastavat vastaajien arvottamia asioita ja kielellisesti kuvattuja näkemyksiä sosiaalisesta todellisuudesta.
- Asenteiden tutkiminen eläytymismenetelmällä on osittain haasteellista sen tulkinnanvaraisuuden takia ja edellyttää lisää tutkimusta aiheesta.

Mikä merkitys tutkimuksella on hoitotyölle, hoitotyön koulutukselle ja johtamiselle?

- Tutkimuksessa kuvattua eläytymismenetelmää voidaan hyödyntää laajemmin aineistonkeruumenetelmänä hoitotieteessä ja terveystutkimuksessa.
- Eläytymismenetelmää voidaan hyödyntää terveyden merkityksen, terveyskäyttäytymisen ja terveysvalintojen tutkimiseen, terveysalan koulutuksen opiskelijoiden ja opettajien asenteiden ja näkemysten tutkimiseen sekä terveyspalvelu- ja koulutusjärjestelmien muutosten tarkasteluun ja tulevaisuuden ennakointiin.

Tutkimuksen lähtökohdat

Eläytymismenetelmä (The method of empathy-based stories, MEBS) on laadullinen, narratiivisiin tutkimusmenetelmiin kuuluva aineistonkeruumenetelmä, jossa tutkimukseen osallistujat kirjoittavat kuvitteellisen kertomuksen tutkijan antamaan kehyskertomukseen (Eskola 1998, Wallin ym. 2019, Mönkkönen 2021). Menetelmä kehitettiin 1970-luvulla Yhdysvalloissa ihmisten käyttäytymisroolien tutkimiseen, jossa tarkasteltiin esimerkiksi, kuinka ihmiset käyttäytyvät omaksumansa roolin mukaisesti suhteessa toisten ih-

misten rooleihin. Tuolloin haluttiin löytää menetelmä, joka on eettisesti kestävämpi tapa tutkia ihmisten rooleja ja rooliodotuksia kuin paljon huomiota herättäneet simuloidut psykologiset kokeet. (Eskola 1988, Coolican 2019.) Näistä tunnetuin koe oli vuonna 1972 toteutettu Stanfordin vankilakoe, jossa tutkittiin ihmisten valtasuhteita vankilanomaisessa ympäristössä (Coolican 2019).

Eläytymismenetelmä mahdollistaa asioiden merkitysten jäsentämisen tarkastelun sekä erilaisten tilanteiden ja tapahtumien kerronnan (Mönkkönen 2021). Yleisimmin käytetyssä eläytymismenetelmän passiivisessa muodos-

sa tutkimukseen osallistujia pyydetään kirjoittamaan kertomus tai essee tutkijan antamien ohjeiden mukaan. Osallistujille annetaan kertomuksen alku tai johdanto, kehyskertomus, jota osallistajat jatkavat oman kuvittelunsa ja ajatustensa avulla. Kehyskertomuksessa osallistujia voidaan pyytää kuvittelemaan itsensä jonkun toisen tilanteeseen ja tai rooliin, jolloin osallistajat kuvittelevat, miltä heistä tuntuisi heidän ollessaan vastaavassa asemassa tai mitä jokin toinen henkilö tekisi kyseisessä tilanteessa. (Eskola 1998, Wallin ym. 2019.) Menetelmällä ei ole tarkoitus tuottaa todellisuuden kuvauksia, vaan kertomuksia siitä, mitä ennen esitettyä tilannetta on tapahtunut ja mitä voi tapahtua tilanteen jälkeen tai mitä eri asiat merkitsevät siinä tilanteessa. (Eskola ym. 2017a, Wallin ym. 2019, Särkelä & Suoranta 2020.) Menetelmän aktiivisessa muodossa osallistujille kuvataan tilanne ja määritellään heidän roolinsa etukäteen, jonka jälkeen tilanne etenee vuorovaikutteisena roolileikkinä osallistujien tuottaessa vuorosanat ja tilanteen toteutuminen (Eskola 1998, Tuorila & Koistinen 2010). Tässä artikkelissa tarkastellaan yleisimmin käytettyä eläytymismenetelmän passiivista muotoa, josta nykyään käytetään nimitystä eläytymismenetelmä (Wallin ym. 2019).

Suomessa menetelmän käyttö yleistyi 1980-luvulla ja se on vakiintunut erityisesti suomalaisten käyttämäksi menetelmäksi. Eläytymismenetelmää on käytetty pääasiassa sosiologiassa (mm. Eskola 1998), sosiaalipsykologiassa (mm. Mönkkönen 2002) ja kasvatustieteissä (mm. Posti-Ahokas 2013, Posti-Ahokas ym. 2015, Särkelä & Suoranta 2020, Pesonen ym. 2021), mutta viime vuosina myös muut tieteenalat ovat löytäneet menetelmän tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi kauppa- ja hallintotieteissä on tutkittu uusien sukupolvien näkemyksiä työmotivaatioon liittyvistä tekijöistä (Kultalahti & Viitala 2014, Fratričova & Kirchmayer 2018). Ympäristötieteissä on tarkasteltu lasten mielikuvia ja tarpeita urbaaneista viherympäristöistä (Shu ym. 2022) ja yhteiskuntatieteissä

kulttuurifestivaalivieraiden kokemuksia festivaalien onnistumiseen liittyvistä tekijöistä (Kinnunen & Haahti 2015) sekä asiakkaiden näkemyksiä elinympäristöstä ja palveluista (Tuorila & Koistinen 2010).

Terveystieteissä menetelmää on käytetty hoitotieteessä, hammaslääketieteessä ja ravitsemustieteessä. Hoitotieteessä menetelmää on hyödynnetty tutkittaessa hoitotyön johtajien työnohjausta (Hyrkäs ym. 2005) sekä sairaanhoitajien kokemia haasteita ja selviytymistä hoitoyksiköiden yhdistyessä (Salminen-Tuomaala ym. 2017). Hammaslääketieteessä menetelmän avulla on tutkittu hammaslääketieteen opiskelijoiden näkemyksiä johtamisesta (Taipale ym. 2018) ja johtavien hammaslääkäreiden näkemyksiä tekijöistä, jotka vaikuttavat johtotehtävissä pysymiseen tai luopumiseen (Tuononen ym. 2016). Ravitsemustieteessä on tarkasteltu koululaisten kokemuksia kouluruokailusta (Waling ym. 2016, Berggren ym. 2020). Lisäksi terveyteen liittyvää tutkimusta menetelmän avulla on tehty kasvatustieteissä ja yhteiskuntatieteissä. Kontkanen ym. (2015) ovat tutkineet esikouluopettajien kokemuksia seksuaalikasvatuskoulutuksesta Second Life -virtuaaliympäristössä ja Mesiäislehto ym. (2021) ovat tutkineet tansaniaalaisten vammaisten nuorten naisten pääsyä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin.

Tuorilan ja Koistisen (2010) mukaan eläytymismenetelmä soveltuu hyvin tulevaisuuden tutkimiseen, erilaisten vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien tarkasteluun, joilla voidaan vaikuttaa nykyhetken valintoihin. Eläytymismenetelmä soveltuu eri tieteenalojen käytettäväksi esimerkiksi käytännönläheisiin selviytyksiin, esitutkimuksiin tai menetelmätriangulaatioksi haastattelun rinnalle. Sen avulla voidaan tutkia uusia näkökulmia asioihin (Wallin ym. 2019). Eläytymismenetelmä ei sovellu suuren vastaajajoukon käsitysten kuvaamiseen eikä faktuaalisen tiedon tarkkaan kuvaamiseen, koska menetelmällä ei saada välttämättä selvitettyä totuutta asioista. (Eskola ym. 2018, Wallin ym. 2019.)

Aineiston keruu eläytymismenetelmällä

Eläytymismenetelmän aineiston keruu voidaan toteuttaa erilaisilla laadullisen tekstiaineiston keruuseen sopivilla menetelmillä ja välineillä. Aiemmin aineisto kerättiin pääasiassa esseitä kirjoittamalla. Tällöin tutkija jakoi aineistoa kerätessään monisteita, joihin oli lisätty kehyskertomus ylälaitaan ja sen jälkeen oli tyhjä tila vastaajien kertomuksille. (Eskola ym. 2017b, Wallin ym. 2019.) Nykyisin kertomus voidaan tehdä tietokoneella ja teksti palautetaan sähköisesti tutkijalle. Tällöin tutkijan on huolehdittava, että jokaiselle kehyskertomukselle ovat omat sähköiset lomakkeet (Eskola ym. 2017b). Lisäksi voidaan hyödyntää digitaalisia menetelmiä, kuten sähköpostia ja sähköisiä kyselyitä sekä sosiaalisen median keskustelualueita, kuten Facebookia. (Kultalahti & Viitala 2014, Eskola ym. 2017b, Wallin ym. 2019.) Sähköisessä aineistonkeruussa verkko-osoite voidaan jakaa joko itse tilaisuudessa, jossa tutkija on läsnä tai kokonaan sähköisesti, jolloin tutkijan yhteydenotto tapahtuu sähköpostitse suoraan osallistujille tai sosiaalisen median kautta tietyille kohderyhmälle. Jaetun verkko-osoitteen kautta vastaajat pääsevät kirjoittamaan kertomuksensa lomakkeelle. (Eskola ym. 2017b.) Esimerkiksi Kultalahti ja Viitala (2014) käyttivät sosiaalisen median Facebookin keskustelualuetta jakamalla siellä linkin sähköiseen lomakkeeseen tutkijan Facebook-seinällä ja viestissään he pyysivät jakamaan linkkiä seuraajien omille sivuilleen mahdollisimman laajan levinneisyyden saamiseksi. Tämän he toistivat kolme kertaa saadakseen riittävästi aineistoa.

Aineiston keruu on usein helppoa ja nopeaa. Vastauksen kirjoittamiseen kuluu osallistujilta aikaa keskimäärin 15–30 minuuttia. (Tuorila & Koistinen 2010, Wallin ym. 2019, Särkelä & Suoranta 2020.) Aineiston keruun aluksi on tärkeää huomioida mitä vastaajille kerrotaan etukäteen ja miten tämä voi vaikuttaa heidän vastauksiinsa. Ohjeistus voi olla vastaajille kirjallisessa muodossa tai tutkija voi johdatella vastaajia tehtävään lyhy-

ellä alustuksella. Eskolan ym. (2017b) mukaan aineiston keruun alustuksessa on tärkeää esittäytyä, antaa ohjeistus kehyskertomuksen jatkamiseen ja mahdollisten taustakysymysten vastaamiseen, kertoa käytettävissä oleva vastausaika ja mahdollinen lisäaika sekä kuinka lomakkeet kerätään pois tai tallennetaan sähköisesti. Alustuksen on hyvä olla mahdollisimman lyhyt ja vähän kirjoittamista johdatteleva. Sähköisessä aineiston keruussa edellä mainitut seikat on hyvä kuvata erillisellä tiedotteella ja liittää mukaan tutkijan yhteystiedot.

Eläytymismenetelmä soveltuu hyvin käytettäväksi menetelmätriangulaatiossa muiden aineistonkeruumenetelmien kuten haastattelun kanssa. Eläytymismenetelmällä voidaan esimerkiksi kerätä tutkittavasta ilmiöstä esiyttöä, jota voidaan syventää muilla laadullisilla menetelmillä kuten yksilö- tai ryhmähaastatteluilla. (Posti-Ahokas ym. 2015.) Esimerkiksi Posti-Ahokas (2013) käytti eläytymismenetelmää tutkimuksensa alkuvaiheessa osallistujien ajattelun kulttuuristen ja sosiaalisten sidonnaisuuksien ymmärtämiseksi. Eläytymismenetelmän lisäksi hän käytti laadullista kyselyä ja haastatteluja tutkiesaan tansaniaalaisten tyttöjen käsityksiä koulun merkityksestä.

Eläytymismenetelmällä voidaan kartoittaa myös tulevaisuuden näkymiä (Mönkkönen 2021). Kinnunen ja Haahti (2015) käyttivät tutkimuksessaan kulttuurifestivaalivieraiden kokemuksista festivaalien onnistumiseen liittyvistä tekijöistä kolmea erilaista laadullisen tekstiaineiston keruumenetelmää: kokemusten kuvausta kyselyn avoimilla kysymyksillä, teemahaastattelua ja eläytymismenetelmää. Heidän tutkimuksessaan eläytymismenetelmällä haluttiin saada vierailijoiden näkemyksiä tulevien festivaalien menestystekijöistä sekä täydentää aiemmilla menetelmillä saatuja vastauksia syistä kulttuuritapahtumien epäonnistumisen.

Keskeistä eläytymismenetelmässä on kehyskertomusten muuntelu eli variointi. Samasta alusta tai johdannosta on aina vähin-

tään kaksi erilaista vaihtoehtoa, jotka poikkeavat toisistaan yhden tekijän suhteen. (Eskola ym. 2017a, Wallin ym. 2019.) Yhden tekijän muuntelu mahdollistaa tarkastella osallistujien käsitysten ja merkitysten vaihtelua, joka ei kuitenkaan ole täysin hallittavissa kuten kokeellisissa asetelmissä (Särkelä & Suoranta 2020). Eskola (1988) mukaan jokainen kehyskertomus ohjaa kirjoittamista ja avaa siten osallistujan mielikuvitusta arvaamattomiin suuntiin. Kehyskertomuksen variointi paljastaa teeman taustalla olevaa sosiologista, poliittista ja kulttuurista ajattelua (Eskola 1988, Särkelä & Suoranta 2020). Yleensä yhdessä tutkimuksessa käytetään kahdesta neljään eri kehyskertomusta (Eskola ym. 2017a, Wallin ym. 2019). Tutkijan on hyvä kokeilla etukäteen, kuinka yhden tekijän vaihtaminen muuttaa kertomusta ja saako hän kertomuksen avulla merkityksellistä tietoa tutkimukseensa (Mönkkönen 2021). Eläytymismenetelmässä variointin tarkoituksena on selvittää jonkin asian vaikutusta. Mönkkönen (2021) mukaan voidaan esimerkiksi varioida tutkimuksen osallistujien taustaa, kuten sukupuolta, ikää, koulutusta tai ammattia, mennyttä tai tulevaa aikaa, motivaatiota tai tapahtumien kehityskulkua. Variointi ei aina tuota muuta eroa kuin sen, että asia kuvataan joko myönteisenä tai kielteisenä. Se kuitenkin mahdollistaa hahmottamaan esimerkiksi taustalla olevia arvoja ja asioiden tarkastelua eri näkökulmista.

Eläytymismenetelmällä kerätyn aineiston analyysi

Aineiston analyysissä voidaan käyttää erilaisia laadullisen aineiston analyysimenetelmiä kuten induktiivista sisällön analyysia tai temaattista analyysia (Wallin ym. 2019, Särkelä & Suoranta 2020). Kinnunen ja Haahti (2015) ovat käyttäneet myös teorialähtöistä analyysimenetelmää kuten diskurssianalyysia. Eläytymismenetelmällä saatu aineisto analysoidaan yleensä kahteen kertaan. Ensimmäisellä kerralla vastauksia analysoidaan

kuten mitä tahansa laadullista aineistoa suhteessa tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin. Toisella kerralla huomioidaan variointi ja sen tuomat muutokset vastauksissa, jolloin aineiston luokittelu tapahtuu variointin kautta. (Eskola 1998, Mönkkönen 2021.) Esimerkiksi Posti-Ahokas ym. (2015) tutkimuksessa aineisto jaettiin kehyskertomuksittain variointin mukaisesti ryhmiin ja verrattiin niitä toisiinsa. Tutkimuksessaan he huomasivat, etteivät variaatiot onnistuneesta ja vähemmän onnistuneesta itsenäisestä asumisesta olleet teemoittelun tasolta riittäviä, joten he analysoivat aineiston vielä toistamiseen aineistolähtöisesti ja etsivät aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. (Posti-Ahokas ym. 2015.) Toisaalta Levo-Aaltonen ym. (2017) mukaan aineistossa voi näkyä variointi, mutta variaatio ei nosta enää uusia erilaisia teemoja toiseen kertaan analysoitavaksi. Joka tapauksessa muuntelun tarkastelu erottaa eläytymismenetelmän muista laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä (Posti-Ahokas ym. 2015).

Tämän artikkelin tarkoituksena on kuvata eläytymismenetelmän passiivisen muodon käyttöä yhden hoitotieteellisen tutkimuksen aineistonkeruussa. Artikkelin perustuu aiempaan tutkimustietoon eläytymismenetelmästä ja yhteen hoitotieteelliseen tutkimukseen, jossa menetelmän avulla kuvattiin sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä ja asennetta digitaalisen oppimisen.

Eläytymismenetelmän käyttö opiskelijoiden digitaalisen oppimisen tyytyväisyyttä ja asennetta tutkittaessa

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä ja asennetta digitaaliseen oppimiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa kuvailevaa tietoa sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväi-

sydestä ja asenteesta digitaaliseen oppimiseen ja siten tunnistaa sairaanhoitajaopiskelijoiden taustalla olevia näkemyksiä digitaalisesta oppimisesta sairaanhoitajakoulutuksen kehittämiseksi ja opetuksen digitalisaation hyödyntämiseksi.

Tutkimuskysymyksinä olivat

- Mitkä tekijät kuvaavat sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä digitaaliseen oppimiseen?
- Millaisia asenteita sairaanhoitajaopiskelijoilla on digitaaliseen oppimiseen?

Tutkimuksen osallistujat ja aineistonkeruu

Esimerkkitutkimuksen osallistujina olivat yhden eteläsuomalaisen ammattikorkeakoulun ensimmäisen ja toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijat verkkopainotteisista koulutusohjelmista, jotka perustuivat monimuoto-opiskeluun sekä itsenäiseen ja ohjattuun verkkovälitteiseen opiskeluun. Koulutusohjelmissa järjestettiin lähiopetusta pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Muutoin opiskelu toteutui joko itsenäisesti tai pienryhmissä oppimistehtävillä ja projektityöskentelyllä. Opiskelussa käytetään paljon digitaalisia oppimisympäristöjä sekä monipuolista viestintäteknologiaa. Opiskelu vaatii opiskelijalta itseohjautuvuutta, hyvää ajanhallintakykyä sekä valmiutta itsenäiseen opiskeluun. Tutkimukseen osallistui yhteensä 30 sairaanhoitajaopiskelijaa kolmesta eri opiskelijaryhmästä. Osallistujien rekrytoiminen ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoista perustui siihen, että heillä on jo jonkin verran kokemusta digitaalisesta oppimisesta ja he pystyvät kuvittelemaan myös tulevia opintojaan digitaalisen oppimisen näkökulmasta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin eläytymismenetelmän passiivisella muodolla tammi- ja helmikuun aikana vuonna 2020 ennen COVID-19-pandemian alkamista. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kirjoittivat oman kertomuksen intuitiivisesti omin sa-

noin tutkimukseen laadittuun kehyskertomukseen. Aineisto kerättiin suoraan sähköisellä lomakkeella. Tämän tutkimuksen kehyskertomus muotoiltiin yksikön toiseen persoonaan, jotta opiskelijat voisivat eläytyä tilanteeseen vahvemmin. Opiskelijoille laadittiin kaksi erilaista kehyskertomusta, joiden kahta keskeistä tekijää, tyytyväisyyttä digitaaliseen oppimiseen ja asennetta siihen, oli muutettu. Tämän oletettiin tuovan kertomuksissa esille erilaisia näkemyksiä digitaalisesta oppimisesta. Eskola ym. (2017b) mukaan yhtä tai useampaa tekijää muuttamalla saadaan selvitettyä vastauksissa tapahtuva variointi. Kertomuksissa erona oli vastaajan reagointi tutkittavaan aiheeseen, jolloin vastauksista saatiin tietoa opiskelijoiden tyytyväisyydestä ja asenteista digitaaliseen oppimiseen. Kehyskertomuksen laatimisessa hyödynnettiin aiheesta tehtyä systemoita kirjallisuuskatsausta (Kantola 2019), jossa tarkasteltiin verkko-opiskelun vaikutuksia terveystieteiden opiskelijoiden tyytyväisyyteen ja asenteisiin. Sen mukaan opiskelijoiden tyytyväisyyteen ja asenteeseen vaikuttivat verkko-opiskelussa käytetyt opetusmenetelmät ja teknologia, verkko-opinnot ja sisältöön liittyvät tekijät sekä sosiaaliset tekijät. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella opiskelijoiden tyytyväisyys ja asenne olivat tekijöitä, joiden muuttuminen vaikutti eniten digitaaliseen oppimiseen, joten ne sisällytettiin kehyskertomuksiin muuttuviksi tekijöiksi.

Tutkimuksen kehyskertomukset olivat:

”Kuvittele, että koulutuksesi on täysin digitalisoitunut lukuun ottamatta harjoittelua. Olet tyytyväinen ja innostunut muutoksesta. Eläydy tilanteeseen ja kirjoita, miksi olet tyytyväinen ja innostunut?”

”Kuvittele, että koulutuksesi on täysin digitalisoitunut lukuun ottamatta harjoittelua. Olet tyytymätön ja lannistunut muutoksesta. Eläydy tilanteeseen ja kirjoita, miksi olet tyytymätön ja lannistunut?”

Ennen tutkimukseen osallistumista opiskelijoille lähetettiin opettajien välityksellä saatekirje, jossa kuvattiin tutkimuksen aihe, tarkoitus ja toteutus sekä tutkittavan suostumus tutkimukseen. Aineistonkeruun aluksi tutkija piti opiskelijoille alkuorientaation etäyhteydellä Zoom-verkkokokousohjelmalla. Alkuorientaatiossa esiteltiin lyhyesti tutkija ja tutkimuksen aihe tutkimuskysymyksiä paljastamatta, määriteltiin kehyskertomuksessa oleva digitalisaation käsite sekä annettiin selkeä ohjeistus, kuinka kertomus kirjoitetaan. Ensin aineisto kerättiin kahdelta opiskelijaryhmältä, joiden kehyskertomukset arvottiin. Nämä ryhmät olivat ensimmäisen ja toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijoita. Sen jälkeen kolmas ensimmäisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijoiden ryhmä täydensi aineistoa vastaamalla toiseen kehyskertomukseen, jotta molempia kehyskertomuksia saatiin riittävästi aineistoa analyysiin. Kehyskertomuksen valikoitumisen sattumanvaraisuus varmistettiin arpomalla ne vastaajille. Näin vältettiin mahdollista tutkijan johdattelua aiheeseen ja tietyn kehyskertomuksen valikoitumista ainoastaan yhdelle ryhmälle. Tämä takasi laajemman näkökulman saamisen aiheeseen.

Eläytymismenetelmäaineistoksi riittää kirjallisuuden mukaan noin 15–20 vastausta yhtä kehyskertomusta kohden. Tämän vastausmäärän jälkeen aineiston logiikka alkaa toistaa itseään eikä suurempi vastausmäärä tuota lisäarvoa aineistolle. (Eskola ym. 2018.) Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa saatiin 15 kertomusta molempiin kehyskertomuksiin eli yhteensä 30 sähköisesti kirjoitettua kertomusta. Aikaa kirjoittamiseen opiskelijoille annettiin 20 minuuttia, mutta tarvittaessa heillä oli mahdollisuus viiden minuutin lisäaikaan. Tässä tutkimuksessa ei kysytty vastaajien ikää, sukupuolta tai muita taustatietoja, sillä tutkimuksen tarkoituksena ei ollut vertailla vastauksia taustatietojen perusteella vaan tarkastella ja vertailla ilmiötä sisällöllisesti. Molempiin kehyskertomuksiin saatiin kertomuksia sekä ensimmäisen että toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijoilta.

Aineiston analyysi ja variointi

Aineiston analyysi tehtiin temaattisella analyysillä, joka on yleisesti käytetty laadullinen analyysimenetelmä aineistosta nousseiden teemojen tunnistamiseen, analysointiin ja raportointiin (Vaismoradi ym. 2013). Temaattista analyysia voidaan käyttää joustavasti, sillä se ei ole sidoksissa mihinkään teoreettiseen kehykseen. Teemojen hahmottuminen tapahtuu intuitiivisesti, kun jokin sama asia toistuu aineistossa. Apuna teemoittelussa voidaan käyttää koodausta, kvantifointia tai taulukointia. Menetelmässä aineisto jaotellaan teemakohtaisesti, jonka tutkija itse määrittelee. (Braun ym. 2006.)

Tutkimuksesta saatu sähköinen laadullinen aineisto jaettiin kehyskertomuksittain kahteen ryhmään. Kertomuksia saatiin yhteensä seitsemän sivua (Times New Roman, 12, riviväli 1,5). Kertomuksia luettiin etsimällä vastauksia tutkimuskysymykseen, jolloin teemat alkoivat hahmottua. Aineistossa esiintyi toistuvia aihealueita, jotka koodattiin tekstinkäsittelyohjelmalla eri värein ja yhdistettiin samojen aiheiden alle. Näistä aiheista muodostettiin alateemoja, jotka jakautuivat varioinnin mukaisesti tyytyväisyyttä lisääviin ja tyytyväisyyttä heikentäviin tekijöihin. Tyytyväisyyttä lisäävien tekijöiden alateemat olivat: opiskelun ja siviilielämän yhteensovittaminen, sitoutumattomuus, ajasta ja paikasta riippumattomuus ja oman opiskelun hallinta. Tyytyväisyyttä heikentävien tekijöiden alateemat olivat: motivaation puute, oppimisen varmistamisen puute, kädentaitojen harjoittelun puute, sosiaalisuuden puute, tutoroinnin puute ja tekniset ongelmat. Alateemat yhdistettiin viiteen pääteemaan; opiskelun joustavuus, itseohjautuvuus ja tutorointi, digitaalinen oppimisympäristö, oppimisen varmistaminen ja sosiaaliset tekijät. Muodostettuja pääteemoja vertailtiin vielä kehyskertomuksiin, jotta variointi saatiin aineistosta esille. Aineistoa ei enää analysoitu erikseen toista kertaa, vaan vertailulla varmistettiin teemoittelussa esille tulleet alateemat. Eniten vari-

ointia oli itseohjautuvuuden ja tutoroinnin sekä digitaalisen oppimisympäristön päätteemoissa. Muissa päätteemoissa ei variaatioita esiintynyt.

Sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet digitaaliseen oppimiseen jakautuivat kielteiseen ja myönteiseen asenteeseen. Vastauksissa painottui kielteinen asenne. Sairaanhoitajaopiskelijat kokivat, että hoitoalan koulutusta ei voida toteuttaa pääosin ver-

kossa ja verkko-opetuksessa koettiin olevan vielä paljon kehitettävää. Vastauksissa ilmeni opiskelijoiden digitaaliseen oppimiseen liittyvää huolta siitä oppivatko he työssä vaadittavia tietoja ja taitoja, kuinka heidän oppimisensa varmistetaan ja kuinka heidän kliiniset taitonsa harjaantuvat. Vastauksissa painottui digitaalisen oppimisen tuomat kielteiset vaikutteet opiskeluun. Kuviossa 1 on kuvattu temaattisella analyysillä tuotetut

Tyytyväisyyteen liittyvät päätteemat	
Tyytyväisyyttä edistävät tekijät	Tyytyväisyyttä heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelun ja siviilielämän yhteensovittaminen • Ajasta ja paikasta riippumattomuus • Matkustamisen vähentyminen • Ajankäytön tehokkuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Aineistossa ei kuvausta
<ul style="list-style-type: none"> • Oman opiskelun hallinta • Sitoutumattomuus • Opiskelumotivaation lisääntyminen • Tuutorointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Ahdistus oppimisen vapaudesta • Kielteinen uutisointi hoitoalasta • Digitaalinen tuutorointi heikkoa • Tuutoroinnin puute
Asenne	
<ul style="list-style-type: none"> • Myönteinen asenne • Digitaalinen oppiminen tukee aikuisopiskelijaa • Yleinen tyytyväisyys opiskeluun 	<ul style="list-style-type: none"> • Kielteinen asenne • Hoitoalan koulutusta ei voida toteuttaa verkko-opintoina • Verkko-opetus vaatii kehittämistä • Huoli omasta osaamisesta
Digitaalinen oppimisympäristö	
<ul style="list-style-type: none"> • Hyvä verkko-opetus • Digitaaliset opetusvälineet • Tehokkaat verkko-opetusmenetelmät kuten video-opetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekniset ongelmat • Järjestelmien päällekkäisyys
Oppimisen varmistaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Aineistossa ei kuvausta 	<ul style="list-style-type: none"> • Kädentaitojen puutteellinen harjoittelu • Epävarmuus omasta osaamisesta • Mahdollisuus virheistä oppimiseen puuttuu
Sosiaaliset tekijät	
<ul style="list-style-type: none"> • Aineistossa ei kuvausta 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisuuden puute • Yksinäisyys • Vertaistuen ja verkostoitumisen puute

Kuvio 1. Teema-analyysillä muodostetut päätteemojen variaatiot opiskelijoiden tyytyväisyydestä ja asenteista digitaaliseen oppimiseen.

variaatiot opiskelijoiden tyytyväisyydestä ja asenteista digitaaliseen oppimiseen.

Pohdinta

Tämän artikkelin tarkoituksena oli kuvata eläytymismenetelmän passiivisen muodon käyttöä yhden hoitotieteellisen tutkimuksen aineistonkeruussa. Tutkimuksessa saatu aineisto oli pääosin monipuolinen ja digitaalisen oppimisen tyytyväisyyteen liittyviä tekijöitä saatiin kuvattua eri näkökulmista. Tämän tutkimuksen kehyskertomuksessa käytettiin yksikön toista persoonaa sinä-muotoa: ”olet innoissasi/olet huolestunut”. Sen ajateltiin motivoivan sairaanhoitajaopiskelijoita kirjoittamaan kertomusta omista lähtökohdistaan käsin ja vahvistavan tilanteeseen eläytymistä. Mönkkönen (2021) on kuitenkin todennut omien kokemustensa perusteella, että sinä-muodossa kirjoitetut kertomukset voivat jäädä niukoiksi ja rajoittavan osallistujien vastauksia. Mönkkönen (2021) mukaan osallistujien on helpompi kirjoittaa yksikön kolmannessa persoonassa, jolloin ei olla niin tiukasti sidoksissa sosiaaliin tilanteisiin ja käyttäytyä oletusten mukaisesti. Kolmannessa persoonassa kirjoittaminen antaa osallistujille mahdollisuuden laajentaa kokemuksiaan ja kuvitelmiaan itsensä ulkopuolelle ja siten ulkoistaa omaa toimintaansa, ajatteluaan ja tunteitaan (Wallin ym. 2019). Eläytymismenetelmässä keskeistä on tutkijan ja tutkittavien subjektiivisuuden tunnistaminen, jolloin kertomukset voidaan nähdä subjektiivisina konstruktioina (Posti-Ahokas ym. 2015).

Aiemmissä tutkimuksissa on tunnistettu, että omasta tilanteesta kirjoittaminen voi olla vaikeaa lapsille ja nuorille (Wallin ym. 2019) tai vastaajan omalla nimellä (Särkelä & Suoranta 2020). Yleensä kertomukset kirjoitetaan anonyymisti, ilman osallistujien demografisia tai muita taustatietoja (Wallin ym. 2019). Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa osallistujien henkilötietoja ei kerätty, vaan

osallistujat vastasivat anonyymisti. Kaikki osallistujat olivat nuoria aikuisia, jotka osallistuivat verkkopainotteiseen sairaanhoitajakoulutukseen. Posti-Ahokas ym. (2015) ovat todenneet, että menetelmää voidaan hyödyntää kaiken ikäisillä, joilla on edellytyksiä ilmaista itseään kirjallisesti. Vastaustilanteeseen ja sen suunnitteluun tulee kuitenkin kiinnittää huomiota ja varata riittävästi aikaa vastaamiseen. Tässä tutkimuksessa opiskelijaryhmille järjestettiin alkuorientaatio ennen varsinaista vastaamista, jolloin tutkija esitteli itsensä ja tutkimusaiheensa ja kehyskertomuksessa käytettyjä käsitteitä tarkennettiin vastaajille. Näin saatiin turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri kertomukseen vastaamiseksi. Aikaa vastaamiseen varattiin 20 minuuttia ja tarvittaessa annettiin viisi minuuttia lisäaikaa. Aika määrittyi aiempien tutkimusten havaintoihin riittävästä vastausajasta (mm. Eskola 1998, Posti-Ahokas ym. 2015, Wallin ym. 2019). Eläytymismenetelmää pidetään ajallisesti tehokkaana aineistonkeruumenetelmänä (Posti-Ahokas ym. 2015, Wallin ym. 2019).

Eläytymismenetelmällä kerättyjen aineistojen määrä vaihtelee ja riippuu osallistujien määrästä ja kertomusten pituudesta (Posti-Ahokas ym. 2015). Tässä artikkelissa kuvatussa tutkimuksessa aineiston koko oli seitsemän sivua kirjoitettua tekstiä, joka sisälsi 30 vastausta, 15 vastausta kehyskertomusta kohden. Eskola (1998) mukaan sopiva kertomusten määrä riittävän vaihtelun osoittamiseksi ja aineiston saturaation saamiseksi on noin 15–20 kertomusta kehyskertomusta kohden. Saturaatio eli aineiston kylläntyminen tarkoittaa, että lisäaineisto ei tuota enää uutta tietoa, vaan vastaukset alkavat tuottaa samanlaista sisältöä kuin aiemmat vastaukset (Posti-Ahokas ym. 2015, Wallin ym. 2019). Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa aineisto alkoi satureitua kymmenen vastauksen jälkeen kehyskertomusta kohden. Kuitenkin tutkimuksen eduksi olisi voinut ollut suurempi aineisto, jolloin variointi olisi voinut näkyä aineistosta selkeämmin eri päätee-

mojen kohdalla. Erityisesti asenteiden tarkastelussa oli paljon tulkinnanvaraisuutta ja suurempi aineisto olisi mahdollistanut niiden selkeämmän tulkinnan. Pienemmällä aineistolla on myös mahdollista saavuttaa saturaatio, kuten Hyrkäs ym. (2005) tutkimuksessa, jossa saturaatio muodostui jo 11 osallistujan vastauksista. Toisaalta heidän tutkimuksessaan aikaa oli varattu kirjoittamiseen enemmän, jolloin aineiston laatu on todennäköisesti ollut parempi ja laajempi kuin nyt kerättyssä aineistossa.

Eläytymismenetelmällä tuotetun aineiston analyysiin ei ole yhtä oikeaa tapaa, vaan aineisto voidaan analysoida eri menetelmin. Eskola (1998) mukaan eläytymismenetelmässä analyysimenetelmää tärkeämpää on pyrkimys kohti syvällisempää analyysia ja kontekstuaalista tulkintaa.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin temaattista analyysia tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden kirjoittamien kehyskertomusten sisältöjen tunnistamiseksi ja digitaalista oppimista kuvaavien ajatusten ilmentämiseksi. Temaattisen analyysin luonteen mukaisesti teemualueet muodostuivat osittain abstrakteiksi, ilmiössä esiintyviä piirteitä kuvaaviksi. (Vaismoradi ym. 2013, Novell ym. 2017.) Temaattisella analyysilla löydettiin tutkimuskysymykseen vastaavia merkityksellisiä teemoja opiskelijoiden tyytyväisyydestä ja asenteesta. Näin osallistujien kertomukset tutkimuskohteesta oli mahdollista analysoida, tiivistää ja kuvata. (Maguire & Delahunt 2017.)

Olennaista analyysissa on variaation huomioiminen ja yhteneväisyyksien ja eroavaisuuksien vertailu (Eskola 1998, Posti-Ahokas ym. 2015, Mönkkönen 2021). Tässä tutkimuksessa variaation esiintyi tyytyväisyyteen liittyen kahdessa pääteemassa, digitaalisessa oppimisessa sekä itseohjautuvuudessa ja tutoroinnissa. Muissa muodostetuissa tyytyväisyyteen liittyvissä pääteemoissa ei variaation löytynyt. Sen sijaan opiskelijoiden asenteessa tunnistettiin selkeästi myönteinen ja kielteinen asenne, jotka kuitenkin ilmenivät mo-

lemmissa kehyskertomuksissa. Opiskelijoiden asenne vaikutti vastauksiin ja kehyskertomukseen eläytymiseen. Osalla opiskelijoista kuvastui kielteinen asenne digitaaliseen oppimiseen kehyskertomuksesta riippumatta. Kertomuksia kirjoitettiin kielteisestä näkökulmasta, vaikka kehyskertomuksena oli tyytyväisen ja innostuneen sairaanhoitaja-opiskelijan kehyskertomus. Tulkinnanvaraiseksi jää, ovatko kertomusten asenteet todellisia vai eläytymällä aikaansaatuja asenteita. Tämä edellyttäisi eläytymismenetelmän laajempaa käyttöä muiden tutkimusmenetelmien rinnalla asenteita tutkittaessa, jotta sen toimivuus asenteiden tutkimiseen voidaan varmistaa. Toisaalta eläytymismenetelmää ei ole tarkoitettu todellisen tiedon kuvaamiseen, vaan ainoastaan mahdollisten tulevaisuuden tutkimiseen ja erilaisten vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien tarkasteluun, joilla voidaan vaikuttaa tämänhetkisiin valintoihin (Tuorila & Koistinen 2010). Tällöin kertomukset perustuvat kulttuurisesti yhteisesti jaettuihin merkityksiin, joissa yksittäisen henkilön kirjoitukset voivat muuttua ajan ja tilanteen mukaan (Tuorila & Koistinen 2010, Wallin ym. 2019). Mönkkösen (2021) mukaan variaation tarkoitus eläytymismenetelmässä on pääosin tutkittavan ilmiön eri ulottuvuuksien ja taustalla olevien arvojen tarkastelu. Suurempi aineisto tai kehyskertomuksen muokkaaminen ei välttämättä lisää variaation.

Posti-Ahokkaan ym. (2015) mukaan kielteiseen kehyskertomukseen vastaaminen yleensä kääntyy loppua kohden myönteiseksi. Tämä johtuu tutkimuksen mukaan vastaajien taidosta tarkastella asiaa realistisesti ja siten ymmärtävän elämäänsä liittyvän aina haasteita, jotka voidaan korjata (Posti-Ahokas ym. 2015). Tässä artikkelissa esimerkkinä käytetyssä hoitotieteellisessä tutkimuksessa käännettä kielteisestä näkökulmasta myönteiseen ei tapahtunut, vaan molemmissa kehyskertomuksissa esiintyi molempia näkökulmia. Tätä havaintoa voi selittää osaltaan se, että tutkimukseen osallistuivat ensimmäisen ja toisen vuoden sairaanhoitajaopiskeli-

jat, joilla ei vielä ole riittävästi kokemusta digitaalisesta oppimisesta. Tällöin omiin kokemuksiin ja näkemyksiin perustuvat kielteiset näkökulmat tulevat vahvemmin esille. Aiemman tutkimustiedon mukaan sairaanhoitajaopiskelijoiden asennetta digitaaliseen oppimisen parantaa opintojen edistyminen, teknologiaan liittyvä koulutus ja opiskeluun käytetty aika (Zayim ym. 2015, Tubaishat ym. 2016). Tässä tutkimuksessa tehtyä havaintoa vahvistaa myös Levo-Aaltonen ym. (2017) tutkimus, jonka kahdessa eri kehyskertomuksessa esiintyi samanlaisia näkökulmia ja teemoja koulutuksen annista itselle ja työyhteisölle tulevaisuusorientoituneesti. Heidän aineistossaan näkyi kehyskertomusten variaointi, mutta variaointi ei tuonut esille enää uusia teemoja aiheeseen. Samalla tavoin tässä artikkelissa kuvatussa hoitotieteellisessä tutkimuksessa variaointi ei tuottanut uusia pääteemoja, vaan sen avulla saatiin tunnistettua sairaanhoitajaopiskelijoiden kuvaamia asenteita digitaaliseen oppimiseen. Asenteita oli kuitenkin vaikea tulkita ja jää osittain tulkinnanvaraiseksi, ovatko vastauksista kuvastuneet asenteet todellisia vai eläytymällä aikaan saatuja asenteita.

Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa kehyskertomus laadittiin huolella ja sitä testattiin etukäteen kahdella toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijalla. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja aineiston laatua (Posti-Ahokas ym. 2015). Tuorila ja Koistinen (2010) mukaan testauksella varmistetaan, että osallistujat ymmärtävät kertomuksen. Testauksen perusteella tämän tutkimuksen kehyskertomus todettiin tarkoituksenmukaiseksi ja toimivaksi. Ne olivat pituudeltaan sopivia ja käytetyt käsitteet olivat pääosin ymmärrettäviä. Käsitteiden ymmärrystä lisättiin määrittelemällä opiskelijoille käsite digitalisaatio alkuorientaatiossa ennen aineistonkeruuta. Mönkkönen (2021) mukaan tutkijan on pohdittava tarkoin käytetyt kä-

sitteet, jotta ne eivät ole liian johdattelevia tai asenteellisia. Tutkijan on siten tarkasteltava kriittisesti omia ennakko-oletuksia, jotka voivat näkyä valituissa käsitteissä. (Mönkkönen 2021.) Aiemmissa tutkimuksissa on myös todettu, että riittävän lyhyet ja yleisen tason kehyskertomukset toimivat paremmin kuin pitkät (Wallin ym. 2019). Lyhyissä kehyskertomuksissa tulkittavia asioita on vähemmän, mikä helpottaa aineiston analyysia, kun osallistujien tuottamat variaatiot ovat hallittavia (Tuorila & Koistinen 2010). Tässä tutkimuksessa käytettiin kahta kehyskertomusta, joista toinen oli luonteeltaan myönteinen ja toinen kielteinen suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Wallin ym. (2019) mukaan tämä on yleisesti käytetty tapa.

Eläytymismenetelmää pidetään eettisesti sensitiivisenä menetelmänä, koska se mahdollistaa osallistujia ilmaisemaan itseään vapaasti ilman rajoituksia (Eskola 1998, Kultalahti & Viitala 2014, Wallin ym. 2019) ja vahvistaa heidän omaa ääntään (Tuorila & Koistinen 2010). Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa osallistujien henkilö- ja taustatietoja ei kerätty, vaan he saivat vastata anonyymisti ja siten tuoda oman näkemyksensä esille ilman rajoituksia. Tuorila ja Koistinen (2010) ovat todenneet, että osallistujien ilmaisen vapaus vähentää muun muassa tutkijan mahdollista manipulaatiota osallistujiin (Tuorila & Koistinen 2010). Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa osallistujille kerrottiin alkuorientaatiossa, että tutkimukseen suostuminen on vapaaehtoista ja suostumuksen saa peruuttaa missä vaiheessa tahansa tutkimuksen aikana. Kukaan osallistujista ei kieltäytynyt osallistumasta tutkimukseen. Posti-Ahokas ym. (2015) mukaan eläytymismenetelmä ei ole täysin eettisesti ongelmaton, sillä kehyskertomukset voivat palauttaa mieleen aiempia negatiivisia kokemuksia asiasta ja siten aiheuttaa ahdistusta. Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa osallistujien aiemmat kokemukset digitaalisesta oppimisesta saattoivat vaikuttaa kertomuksiin, mutta ahdistuneisuutta ei aineiston keruun aikana ilmennyt.

Johtopäätökset

Tämän artikkelin tarkoituksena oli kuvata eläytymismenetelmää aineistonkeruumenetelmänä ja sen hyödyntämistä hoitotieteellisessä esimerkkitutkimuksessa. Tässä hoitotieteellisessä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena olivat sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyys ja asenne digitaaliseen oppimiseen. Eläytymismenetelmä valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, koska tavoitteena oli saada opiskelijoilta vapaasti kirjoitettuja näkemyksiä heidän tyytyväisyydestään ja asenteestaan digitaaliseen oppimiseen.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että eläytymismenetelmä on pääosin käyttökelpoinen tyytyväisyyden ja asenteiden tutkimiseen digitaalisessa oppimisessä. Kaksi eri kehyskertomusta tuotti selkeää muuntelua tyytyväisyyden kuvaamiseen kahdessa pääteemassa. Menetelmä mahdollistaa monipuolisen ja helposti toteutettavan aineiston keruun. Analyysissä varioinnin avulla on mahdollista kuvata erilaisia aiheeseen liittyviä näkökulmia ja siten paljastaa sairaanhoitajaopiskelijoiden asennetta ja taustalla olevaa ajattelua digitaaliseen oppimiseen. Tutkimuksen tulokset vahvistivat pääosin aiempien tutkimusten tu-

loksia. Sen sijaan asenteiden tutkiminen eläytymismenetelmässä oli osittain haasteellista sen tulkinnanvaraisuuden takia. Osalla vastaajista oli haasteita eläytyä kehyskertomukseen, joka oli vastoin heidän omaa ajatustaan. Toisaalta tällaisista vastauksista välittyi yleinen asenne digitaaliseen oppimiseen ja verkko-opetukseen.

Eläytymismenetelmää on jonkin verran käytetty hoitotieteessä. Sitä voitaisiin hyödyntää enemmän aiheissa, joissa on hyödyllistä tarkastella kahden tai useamman muutujan tuottamaa variaatiota tutkittavassa ilmiössä, kuten terveyden merkityksen, terveyskäyttäytymisen ja terveysvalintojen tutkimisessa, terveysalan koulutuksen opiskelijoiden ja opettajien näkemysten tutkimisessä sekä terveyspalvelu- ja koulutusjärjestelmien muutosten tarkastelussa ja tulevaisuuden ennakoinnissa.

VASTUUALUEET

Tutkimuksen suunnittelu: MK, AH, JP, aineistonkeruu: MK, aineiston analysointi: MK, käsikirjoituksen kirjoittaminen: AH, MK, JP, käsikirjoituksen kommentointi: MK, JP

LÄHTEET

- Berggren L., Olsson C., Talvia S., Hörnell A., Rönnlund M. & Waling M. (2020) The lived experiences of school lunch: an empathy-based study with children in Sweden. *Children's Geographies*, **18**(3), 339–350. <https://doi.org/10.1080/14733285.2019.1642447>
- Braun V. & Clarke V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, **3**(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Coolican H. (2019) *Research Methods and Statistics in Psychology*. Seven Edition. London: Routledge, 162–164.
- Eskola A. (1988) Non-active Role-Playing: Some Experiences. Teoksessa Eskola A., Kihlström A., Kivinen D., Weckroth K. & Ylijok, O.-H. (toim.) *Blind Alleys in Social Psychology: a Search for Ways Out*. Amsterdam: North-Holland, 239–311.
- Eskola J. (1998) *Eläytymismenetelmä sosiaalitutkimuksen tiedonbankintamenetelmänä*. Tampere: TAJU. Tampereen yliopiston julkaisujen myynti 1998.
- Eskola J., Mäenpää T. & Wallin A. (2017a) Digitalisoituva ja monikielistyvä eläytymismenetelmä aikamme muutosten tutkimusvälineenä. Teoksessa Eskola, J., Mäenpää, T. & Wallin, A. (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017*. Perusteema ja 11 muunnelmaa. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere, 6–14.
- Eskola J., Karayilan S., Kaski T., Lehtola T., Mäenpää T., Nishimura-Sahi O., Oede A.-M., Rantanen M., Saarinen S., Toivikko P., Valtonen M. & Wallin A. (2017b) Ohjeita ja kokemuksia menetelmästä kiinnostuneille. Teoksessa Eskola, J., Mäenpää, T. & Wallin, A. (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017*. Perusteema ja 11 muunnelmaa. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere, 266–293.
- Eskola J., Virtanen S. & Wallin A. (2018) Tiedettä tarinoista: Eläytymismenetelmän käyttö ja soveltaminen. Teoksessa Valli R. (toim.) 2018. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus. Jyväskylä.

- Fratricova J. & Kirchmayer Z. (2018) Barriers to work motivation of generation Z. *Journal of Human Resource Management*, **21**(2), 28–39.
- Hyrkäs K., Appelqvist-Schmidlechner K. & Kivimäki K. (2005) First-line managers' views of the long-term effects of clinical supervision: how does clinical supervision support and develop leadership in health care? *Journal of Nursing Management*, **13**(3), 209–220.
- Kantola M. (2019) *Verkko-opiskelun vaikutukset terveysalan opiskelijan tyytyväisyyteen*. Itä-Suomen yliopisto, hoitotieteen laitos. Kandidaatintutkielma. Julkaisematon lähde.
- Kinnunen M. & Haahti A. (2015) Visitor discourses on experiences: reasons for festival success and failure. *International Journal of Event and Festival Management*, **6**(3), 251–268. doi 10.1108/ijefm-01-2015-0003
- Kontkanen S., Dillon P., Kärkkäinen S., Kukkonen J., Valtonen T. & Väisänen P. (2015) A Second Life experiment in sex education with pre-service teachers and its contribution to the development of their proto-TPACK. *Journal of Educational Enquiry*, **14**(3), 17–36
- Kultalahti S. & Viitala R-L. (2014) Sufficient challenges and a weekend ahead – Generation Y describing motivation at work. *Journal of Organizational Change Management*, **27**(4), 569–582. doi 10.1108/jocm-05-2014-0101
- Kylmä J. & Juvakka T. (2007) *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Prima Oy, Helsinki.
- Levo-Aaltonen S., Vilkkä H., Mäkinen M. & Eskola J. (2017). Substanssiasiantuntijasta alan opettajaksi. Ammatillinen opettajankoulutus opiskelijoiden kertomana. Teoksessa Eskola J., Nikanto I. & Virtanen S. (toim.). *Aikamme kasvatut: vain muutos on pysyvää? 14 eläytymismenetelmätutkimusta*. Kopio Niini Oy, Tampere, 259–288.
- Maguire M. & Delahunt B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education (AISHE-J)* **8**(3), 3351–33514.
- Mesiäislehto V., Katsui H. & Sambaiga R. (2021) Disparities in Accessing Sexual and Reproductive Health Services at the Intersection of Disability and Female Adolescence in Tanzania. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, **18**, 1657. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041657>
- Mettiäinen S. (2015) Electronic assessment and feedback tool in supervision of nursing students during clinical training. *Electronic Journal of e-Learning*, **13**(1), 42–55.
- Männistö M., Mikkonen K., Kuivila H-M., Virtanen M., Kyngäs H. & Kääriäinen M. (2020) Digital collaborative learning in nursing education: a systematic review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, **34**(2), 280–292. doi: 10.1111/scs.12743.
- Mönkkönen K. (2002) *Dialogisuus kommunikaationa ja subteena: vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa*. Kuopion yliopiston julkaisuja. E, Yhteiskuntatieteet, 94.
- Mönkkönen K. (2021) Eläytymismenetelmä. Teoksessa Ryyänänen S. & Rannikko A. (toim.) *Tutkiva mielikuvitus — Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Gaudeamus, Helsinki, 103–131.
- Nowell LS., Norris JM., White DE., & Moules NJ. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International Journal of Qualitative Methods* **16**, 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Pesonen H., Rytivaara A., Palmu I. & Wallin A. (2020) Teachers' Stories on Sense of Belonging in Co-Teaching Relationship. *Scandinavian Journal of Educational Research*, **65**(3), 425–436, doi: 10.1080/00313831.2019.1705902
- Posti-Ahokas H. (2013) Empathy-based stories capturing the voice of female secondary school students in Tanzania. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, **26**(10), 1277–1292. <https://doi.org/10.1080/09518398.2012.731533>
- Posti-Ahokas H., Haveri S. & Palojoki P. (2015) Eläytymistarinat nuorten itsenäistymisen tulkkina. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, **52**(4), 324–333.
- Salminen-Tuomaala M., Ala-Hynnälä L., Hämäläinen K. & Ruohomäki H. (2017) Challenges and factors likely to promote coping as anticipated by nurses preparing for a merger of intensive and intermediate care units. *Intensive and Critical Care Nursing*, **43**, 68–74. doi:10.1016/j.iccn.2017.07.007
- Shu X., Mesimäki M., Kotze J., Wales M., Xie L., Benicke R. & Lehvavirta S. (2022) Needs and expectations of German and Chinese children for livable urban green spaces revealed by the method of empathy-based stories. *Urban Forestry & Urban Greening*, **68**, 127476 <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2022.127476>
- Särkelä E. & Suoranta J. (2020) The method of empathy-based stories as a tool for research and teaching. *The Qualitative Report*, **25**(2), 399–415
- Taipale H., Tuononen T. & Suominen A. (2018) Fifth-year dental students' visions of leadership – A qualitative study. *European Journal of Dentistry*, **22**(4), 272–280. DOI: 10.1111/eje.12359
- Tubaishat A., Aljezawi M., Al-Rawajfah O., Habiballah L. & Akhu-Zaheya L. (2016) Exploring changes in nursing student's attitudes towards the use of technology: A four-wave longitudinal panel study. *Nurse Education Today* **38**, 101–106. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.12.006>
- Tuononen T., Suominen A. & Lammintakanen J. (2016) Factors associated with staying or leaving a dentist leader's position – a qualitative study. *BMC Oral Health*, **16**:50, doi:10.1186/s12903-016-0206-z
- Tuorila H. & Koistinen K. (2010) Kokemuksia eläytymismenetelmän käytöstä elinympäristön tutkimisessä. *Yhdyskuntasuunnittelu*, **48**(2), 8–23.
- Vaismoradi M., Turunen H. & Bondas T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing and Health Sciences* **15**(3), 398–405.
- Waling M., Olafsdottir A., Lagström H., Wergedahl H., Jonsson B., Olsson C., Fossgard E., Holthe A., Talvia S., Gunnarsdottir I. & Hörnell A. (2016) School meal provision, health, and cognitive function in a Nordic setting – the ProMeal-study: description of methodology and the Nordic context. *Food & Nutrition Research*, **60**(1), 30468, <http://dx.doi.org/10.3402/fnr.v60.30468>

Wallin A., Koro-Ljungberg M. & Eskola J. (2019) The method of empathy-based stories, *International Journal of Research & Method in Education*, **42**(5), 525–535, DOI: 10.1080/1743727X.2018.1533937

Zayim N. & Özel D. (2015) Factors affecting nursing students' readiness and perceptions toward the use of mobile technologies for learning. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, **33**(10), 456–464, DOI: 10.1097/CIN.0000000000000172

Ari Haaranen, TtT, yliopistonlehtori, PL 1627, 70211 Kuopio, ari.baaranen@uef.fi

Milla Kantola, TtM, opettaja, millamarjukka@gmail.com

Juha Pajari, TtM, väitöskirjatutkija, yliopisto-opettaja, PL 1627, 70211 Kuopio, juha.pajari@uef.fi